

TÜRKİYE’DE GREVLER VE İŞSİZLİK

Ümit K. Seyfettinoğlu, Mehmet Mert, Damla Duman (Ayoğlu)
Akdeniz Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada, temel sosyal haklardan biri olan grevler ele alınarak işsizlik ile ilişkisi incelenecektir. İşsizlik oranının genel ekonomik yapıyı temsil ettiği düşünülerek işsizlik oranındaki artış, ülkenin üretim kapasitesinin azalması olarak değerlendirilmiştir. Grevler, işçi ve işvereni etkilediği gibi yapılan grevin bulunduğu sektöre göre ve boyutuna göre tüm ekonomiyi etkileyen sonuçlar çıkabilmektedir. Bu anlamda grevler, araştırılması ve irdelenmesi gereken önemli ekonomik sonuçlar ortaya koymaktadır. Yapılan literatür araştırmasına göre farklı ülkelerde ve farklı dönemlerde grev ve işsizlik ilişkisinin yönü de farklılaşabilmektedir. Bu amaçla, Türkiye’de 1984–2008 yılları arasındaki işsizlik oranları ve grev sayıları kullanılarak aralarındaki ilişkinin saptanabilmesi için negatif binom regresyonu uygulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Grev, İşsizlik, Türkiye

ABSTRACT

The study aims to examine the relationship between unemployment and strikes. This paper examines the question of whether unemployment played an important role in shaping strike activity between 1983 and 2008 in Turkey. A review of strike literature shows that in different countries, unemployment is the most important reason for strike activity. The negative binomial regression model is applied to Turkish data to understand whether unemployment is the most important indicator of strike activity.

Keywords: Strikes, Unemployment, Turkey

GİRİŞ

Sosyal haklar, sosyal devletin vazgeçilmez unsurlarından biridir. Bu hakların amaçları sosyal adaleti sağlamak, sosyal eşitsizlikleri azaltmak, ekonomik açıdan zayıf olan sınıf ve grupları korumak olabilir. Sosyal haklar, bireysel ya da toplu olarak kullanılabilir. Grev hakkı, en temel sosyal haklardan biridir.

Grev, bir endüstriyel uyuşmazlık biçimidir. İşçi, işveren kavramları ve bu iki grup arasındaki sorunlar Sanayi Devriminden sonra üretimin endüstriyel hale gelmesi ile başlamıştır. Uyuşmazlığın işçi lehine sonuçlanmaması durumunda işçilerin toplu halde işi bırakmaları ile üretimin durdurulması “grev” olarak tanımlanmaktadır(Lancaster,1972:257). Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu’nun 25. Maddesinde grev şu şekilde açıklanmaktadır: “İşçilerin, topluca çalışmamak suretiyle işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir kuruluşun aynı amaçla topluca çalışmamaları için verdiği karara uyarak işi bırakmalarıdır”. Bu kanun maddesinde yasal ve yasal olmayan grev ayrımı da yapılmıştır. Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde işçilerin iktisadi ve sosyal durumlarıyla çalışma şartlarını korumak veya düzeltmek amacıyla yasaya uygun olarak yapılan grev, “kanuni (yasal) grev” olarak adlandırılmaktadır. Kanuni grev için aranan şartlar gerçekleşmeden yapılan ise “kanun dışı (yasal olmayan) grev”dir. Grevler, işçi ve işvereni etkilediği gibi yapılan grevin bulunduğu ekonomik sektöre göre ve boyutuna göre tüm ekonomiyi etkileyen sonuçlar ortaya koyabilmektedir. Bu anlamda grevler, araştırılması ve irdelenmesi gereken önemli ekonomik sonuçlar ortaya koymaktadır.

Grevler, amaçlarına veya uygulanma biçimlerine göre farklı isimler ile anılırlar. Toplu sözleşmenin yasal koşullarına uygun olarak uygulananlar “*çıkar (menfaat) grevi*” olarak isimlendirilirler. Bu tip grevler, toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması veya uyuşmazlıkların belirli bir dönemde çözümlenememesi durumunda gerçekleştirilirler. “*Hak grevi*”, yürürlükteki toplu sözleşmenin hüküm veya hükümlerinin uygulanmaması durumunda yapılan grevlerdir. Tüm işkollarında üretimin topluca bırakılması eylemi “*genel grev*” olarak adlandırılmaktadır. Yalnızca bir işletmede ya da işkolunda değil, tüm işkollarında toplu halde üretime ara verilmektedir. “*Dayanışma grevi*” ise ulusal veya uluslararası düzeyde demokratik

kazanımları korumak, geliştirmek amacıyla başlatılan bir ya da birçok grev veya eylemle dayanışma göstermek amacıyla gerçekleştirilen grevlerdir.

Grevlerin çeşitli sebepleri olabilir. Bunların başında ekonomik sebepler gelir. İşçi cretlerinin düşüklüğü, toplu iş sözleşmeleri sırasında işçilerin beklediği ücretin verilmemesi veya enflasyon rakamlarının ücret zamlarının üzerinde seyretmesi sonucunda işçilerin alım glerinin azalması gibi nedenlerle işçiler greve gidebilirler. Aynı zamanda ülkedeki ekonomik ve siyasi sorunlar sonucunda da işçi sendikaları işçileri grev yapmaya çağırabilir.

GREV LİTERATÜRÜ

Grevler, kapitalizmin ilk yıllarında, ağır ve tehlikeli çalışma koşullarına, çok uzun iş sürelerine, ücretlerin ödenmemesine ve yoksulluğa karşı bir eylem biçimi olarak doğmuştur. İlk zamanlarda herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığından grevlerle ilgili olarak çıkan ilk yasalar, grev hakkının kullanılışını düzenlenmesinden çok grev hakkını yasaklayan ya da sınırlayan yasalar olmuştur. Ancak zaman içinde grev yasal bir hak olarak tanınlanır hale gelmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde, genel anlamıyla grev hakkı yasal bir nitelik ve kapitalizmin nihai hedeflerini tehdit etmemesi şartıyla kurumsal bir işleyiş kazanmıştır.

Literatürde grevlerin meydana çıkmasıyla ilgili çeşitli yaklaşımlar göze çarpmaktadır. Farklı alışma alanları farklı konulara odaklanmışlardır. Örneğin, iktisatçılar grevlerin miktarları, sosyologlar greve katılanların sayıları, siyaset bilimciler ise grevlerin yoğunluğu üzerine çalışmışlardır. Ekonomik yaklaşım daha çok “pazarlık (bairgaining) modelleri” üzerine kurulmuştur. Bu yaklaşım işsizlik, enflasyon, gelirler gibi ülkenin ekonomik değişkenleri üzerinde durmaktadır(Fransozi, 1989:358). Diğer bir teori “politik ve örgütsel yaklaşım” (political and organizational perspective) dir ve ülkenin politik karakteri ve işçilerin örgütlenmeleri ile ilgilidir.

Ekonomistler grevlerle ilgili istatistiki veriler yayınlanmaya başladığı tarihten itibaren bu konuya ilgi göstermişlerdir ve grevler ile makro ekonomik dalgalanmalar arasındaki ilişkiler, özellikle de işsizlik ilgilerini çekmiştir. Bu konudaki ilk alışma 20. Yüzyılın başında Rist tarafından yapılmış ancak konunun popülerlik kazanması 1952'de Rees'in yaptığı çalışma ile olmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarına göre işçiler pazarlık güçlerini kaybettikleri dönemlerde daha az greve gitmektedirler. Ancak daha sonra ortaya koyulan çalışmalar bu görüşün aksini savunmuştur. Cousineau ve Lacroix (1976), pazarlık gücünün azalması ya da artmasının ücretleri etkileyebileceğini, ancak grev sayısını değiştirdiğine inanmak için bir neden oluşturmadığı sonucuna varmışlardır(Fransozi, 1989:349).

Ross ve Hartman(1960: 62-81)'a göre bir ülkede sendikal hareketler işverenler tarafından kabul gryr ise ve işçilerin merkezi ve gelişmiş bir pazarlık gücü varsa o ülkede daha az grev uygulaması görülmektedir. Hicks(1932:146) ise toplu iş görüşmelerinin işveren ve sendikaların yeterli bilgiye sahip oldukları koşullarda yapılması durumunda greve gerek kalmayacağını savunmaktadır. Çünkü, grevlerin çoğu pazarlık sırasında yapılan yanlışlıklar sonucu ortaya çıkmaktadır. Ashenfelter ve Johnson (1969), Hicks'in işveren ve sendikalardan oluşan iki taraflı modeline işçileri de eklemişler ve  taraflı bir model oluşturmuşlardır. Tıpkı Hicks gibi hem sendikaların hem de işçilerin yeterli ve tatmin edici oranda bilgilendirildiklerini varsaymışlardır. Sendika liderleri, ücret artışlarının işveren tarafından kabul edilebilir seviyede olduğunu ve işçiler daha fazlasını isterlerse işverenin kabul etmeyeceğini bilmektedirler. Ancak işçiler tarafından seçilerek başa geldikleri için greve gitmeyi de kabul etmektedirler. Bu görüşe göre grev işçilerin beklentileri ile işverenin ödeyeceği miktarı aynı seviyeye getirmek için yapılmaktadır. Ashenfelter ve Johnson'ın ekonometrik modellerinin ulaştığı sonuca göre işçilerin işveren tarafından önerilen ücretleri kabul etmelerinde işsizlik oranı ve genel fiyatlar düzeyi etkili olmaktadır(Fransozi, 1989:349). alışmalarının sonuçları teorik olarak iki yönden önemlidir: İlki, sendika yeleri arasında yeterli bilgi akışının olmadığını göstermiş olması, ikincisi ise ilk defa grev verileri üzerinde sistematik bir regresyon modeli uygulanması(Card, 1990:410).

Gregory (1985), İngiltere'de grev sayıları ile işsizlik arasında negatif ilişki olduğu sonucuna varmış ve işsizlik arttıķa grev sayılarının azaldığını ifade etmiştir. Ancak Cameron(1987), bu çalışmayı eleştiren makalesinde yeterince veri kullanılmadığını ve çıkan sonucun doğru olmadığını belirtmiştir. 1975–1983 yılları arasında İngiltere'de gerçekleşmiş olan işsizlik oranları ve grev sayılarını kullanarak ikisi arasında pozitif ilişki olduğunu bulmuştur. Cameron çalışmasında işsizliğin grev sayılarını azaltmadığını hatta sendikaların pazarlık gücü arttıķa ve ekonomi tam istihdam seviyesine yaklařtıķa grev yapmak için daha az talep olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada ulaşılan bir başka sonuç ise işsizlik oranları arttıķa hkmetin sendikaların gücünü kırmak için bunu kullanacağıdır.

Naples (1987), 1953–1960 ve 1961–1981 yılları arasında Amerika'daki ücretlerdeki düşüşler, iş güvencesi, işyeri şartları gibi verileri kullanarak savunma grevleri (defensive strikes) üzerine bir çalışma yapmıştır. Naples'a göre işsizlik ile grevler arasındaki ilişkiyi anlamak için grevleri alt kategorilerde incelemek gerekmektedir. İşsizlik ile grev sayıları arasında bazı durumlarda pozitif bir ilişki bulunmuştur. İşsizliğin grev sayıları üzerindeki pozitif etkisi, sermaye-emek oranının yükseldiği ve karlılığın düşük olduğu dönemlerde görülmüştür.

Gunderson ve Card'ın 1990 yılında Kanada verileriyle yaptıkları araştırmada grev sayıları ile işsizlik oranları arasında negatif yönlü ve istatistiki olarak anlamlı sonuçlar çıkmıştır. Bu sonuçlara göre, yüksek işsizlik oranları grev uygulanması olasılığını düşürmektedir. Tracy (1986)'nin yaptığı tahminler ise daha büyük negatif bir ilişkiyi ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmaya göre sektörlerde ne kadar çok iş olanağı var ise grev sayısı da o oranda azalmaktadır (Card, 1990:411).

Türkiye’de grevler ile işsizlik arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çok fazla çalışmaya rastlanamamıştır. Şahin (2002) yaptığı çalışmada Poisson regresyon modelini kullanarak 1964- 1998 yılları arasında Türkiye’de grevin belirleyicilerini araştırmıştır. Çalışmaya göre bu yıllar arasında milli gelir değişim oranının grev sayısını negatif fakat istatistiki açıdan anlamlı olmayan bir şekilde etkilediği sonucuna varılmıştır. Kullanılan verilere göre sendikalaşma oranlarının grev sayısı üzerinde etkisinin olmadığı, bunun yanı sıra işsizlik oranlarının grev sayısını pozitif yönde etkilediği saptanmıştır. Aynı zamanda 1980 sonrası ortaya çıkan rejim ile grev sayıları arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

TÜRKİYE’DE GREVLERİN GELİŞİMİ

Türkiye'deki işçi hareketlerinin geçmişi ve grevler incelendiğinde 1871 yılında kurulan “*Ameleperver Cemiyetine*” kadar gitmek mümkündür. Osmanlı İmparatorluğu, Batılı ülkeler gibi Sanayi Devrimi’ni erken dönemde yakalayamadığı için işçi hareketleri çok daha geç yaşanmaya başlamıştır. 1872’de Kasımpaşa Tersanesi’nde işçiler ücretlerini beğenmedikleri için greve gitmişlerdir. 1908 yılında ise “*Tatil-i Eşgal Kanunu*” çıkarılmıştır. Bu kanun ile işçilerin varlıkları ilk defa kabul edilmekte ancak grevler yasaklanarak işçi ve işveren arasındaki sorunlar işveren lehine çözümleniyordu. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra 1925 yılında her türlü örgütlenmeyi yasaklayan “*Takrir-i Sükûn*” yasası uygulamaya koyulmuş ve 1946 yılında sınıf esasına göre dernek kurma yasağı kalkana kadar işçi haklarını koruyacak sendikalar kurulamamıştır. Böylece grev uygulaması da yapılamamıştır. 1950 seçimleriyle başa geçen Demokrat Parti, muhalefette iken savunduğu sendika ve grev hakkının korunması gerekliliği tezlerinden vazgeçmiştir. Sonuç olarak, Osmanlı devletinin işçilerin varlığını kabul ettiği 1908 yılından 1961 Anayasası’nın kabulüne kadar Türkiye’de sendika kurmak, işçi haklarını savunmak veya grev yapmak mümkün olamamıştır.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi’nden sonra kabul edilen 1961 Anayasası, işçi kesimine çeşitli özgürlükler sağlamıştır. 15 Temmuz 1963’te “*İşçi Sendikası Kanunu*” kabul edilmiş ve aynı tarihte işçilere grev hakkı verilmiştir. 70’li yıllarda ülkede yaşanan ekonomik ve siyasi sorunlar sonucunda birçok işyerinde greve gidilmiştir. Bu dönemde en çok dikkat çeken yıllar olan 1974’te 110, 1975’te 116, 1979’da 126 ve 1980’de 220 adet grev gerçekleşmiştir (Şahin, 2002:180). Bu yıllarda enflasyon ve işsizlik oranları artmış, Türkiye çok ciddi ekonomik problemlerle karşı karşıya kalmıştır.

24 Ocak 1980’de alınan kararlarla ekonomi alanındaki sorunlar çözülmeye çalışılmış, ardında da 12 Eylül Darbesi yapılmıştır. Böylece 1961 Anayasası ile işçilere verilen hakların hepsi dondurulmuştur. Aralık 1983’te yeniden demokratik yaşama geçilmesine dek işçiler grev haklarını kullanamamışlardır. 1982 Anayasası sendikal haklar, toplu pazarlık ve grev hakkını yeniden düzenlemiştir. Yeni anayasa ile grev hakları kısıtlanmıştır. 1980 öncesi dönem ile karşılaştırıldığında 1980 sonrası dönemde hem grevler hem de grev dışı eylemler bakımından önemli farkların yaşandığı görülmektedir. Aradaki temel fark, 1980 sonrasının grevlerinin başarı düzeyinin daha düşük olması, seçim dönemleri ile örtüşen grevlerden önemli ücret artışı elde edilerek çıkılmasıdır (Akkaya, 2006:23). 1980’li yıllar, işçilerin ekonomik ve sosyal haklarında önemli kayıplar olan bir dönem olmuştur. 1980-1983 yılları arasında mecburi tahkim nedeniyle grev uygulanmamıştır. 2822 sayılı Yasa ile işkollarının önemli bir bölümüne grev yasağı getirilmiştir. Ayrıca, grev yapılabilir olan işkollarında da ciddi kısıtlamalar söz konusu olmuştur.

Çalışmanın ele aldığı dönem için (1984-2008) Türkiye’de yıllara göre yapılan grev sayıları ile bu grevlerin kamu sektörü ve özel sektör arasındaki paylaşımı aşağıda yer alan Tablo 1.1’den izlenebilir:

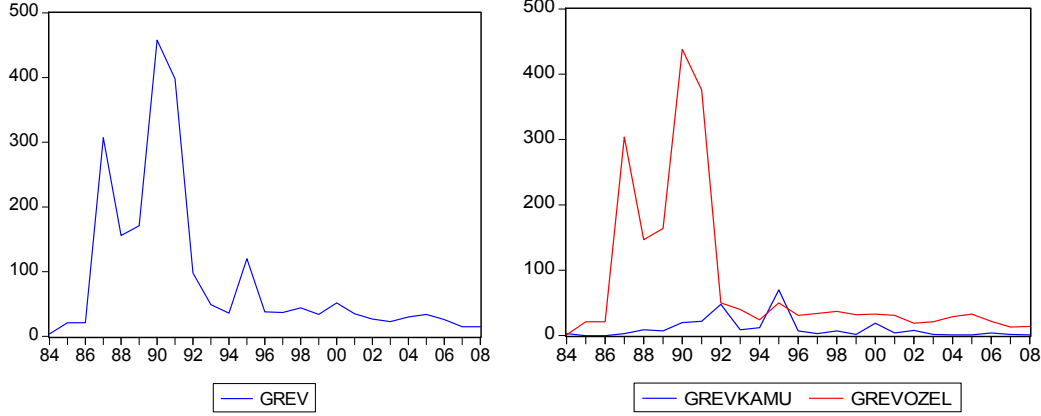
TABLO 1: YILLARA GÖRE TOPLAM GREV SAYISI, ÖZEL SEKTÖRDE YAPILAN GREV SAYISI VE KAMU SEKTÖRÜNDE YAPILAN GREV SAYISI

Yıllar	Grev sayısı (kamu)	Grev sayısı (özel)	Grev sayısı	Kaybolan işgünü (kamu)	Kaybolan işgünü (özel)	Kaybolan işgünü	İşsizlik
1984	3	1	4	2252	2695	4947	7,8
1985	0	21	21	0	194296	194296	7,3
1986	0	21	21	0	234940	234940	8,1
1987	3	304	307	325707	1636233	1961940	8,5
1988	9	147	156	1054089	838566	1892655	8,4
1989	7	164	171	2258633	652774	2911407	8,6
1990	20	438	458	1363850	2102700	3466550	8,0
1991	22	376	398	1189428	2619926	3809354	8,2
1992	48	50	98	761629	391949	1153578	8,5
1993	9	40	49	75468	499273	574741	8,9
1994	12	24	36	30553	212036	242589	8,6
1995	70	50	120	4249920	588321	4838241	7,6
1996	7	31	38	79251	195071	274322	6,6
1997	3	34	37	60061	121852	181913	6,8
1998	7	37	44	60035	222603	282638	6,9
1999	2	32	34	1917	227908	229825	7,7
2000	19	33	52	132990	235485	368475	6,5
2001	4	31	35	18617	267398	286015	8,4
2002	8	19	27	15450	28435	43885	10,3
2003	2	21	23	184	144588	144772	10,5
2004	1	29	30	1981	91180	93161	10,3
2005	1	33	34	874	175950	176824	10,3
2006	4	22	26	2394	163272	165666	9,9
2007	2	13	15	4246	1349312	1353558	10,3
2008	1	14	15	610	145115	145725	11,0

Kaynak: Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Hayatı İstatistikleri, TÜİK

Türkiye’de yıllar itibari ile uygulanan grev sayılarında bir azalma göze çarpmaktadır. Grev uygulamalarında görülen gerilemenin nedenlerini sendikaların dışından kaynaklanan ve sendikalardan kaynaklanan nedenler olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Ekonomik krizlerin yarattığı yüksek oranlı işsizlik ve milyonlarca işsiz varlığı, çalışan işçiler için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın yayınlamış olduğu istatistikler incelendiğinde kamuda ve özel işletmelerde yaşanan grev uygulamalarında görülen en belirgin özellik, grev uygulamalarının çoğunlukla özel işletmelerde gerçekleşmiş olmasıdır. Şekil 1.1’de yer alan grevlerin yıllar itibari ile izlediği seyri görmemizi sağlayan zaman serisi grafiğine göre, sadece 1995 yılında kamu sektöründe uygulanan grev sayısı (70), özel sektörde gerçekleşen grev sayısının (50) üzerindedir. İncelenen dönemdeki diğer tüm yıllarda özel sektörde gerçekleşen grev sayısı kamuda gerçekleştirilenlerden daha çok olmuştur.

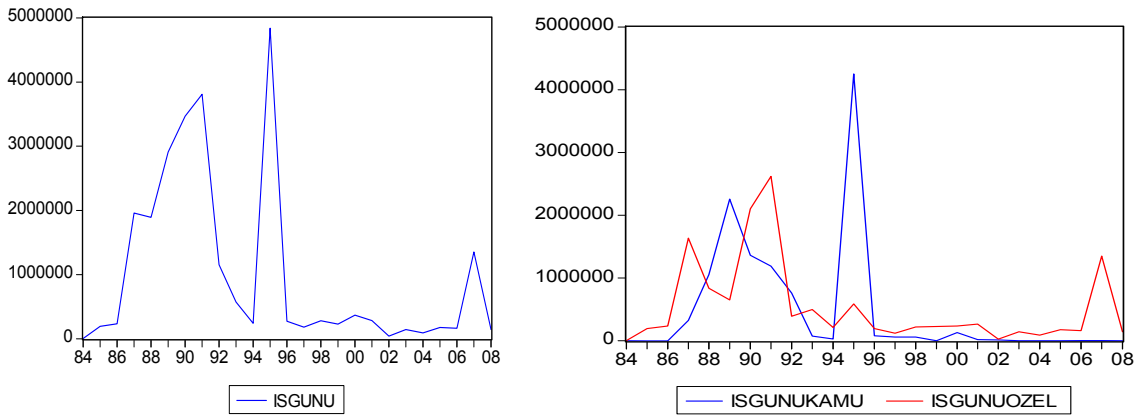
ŞEKİL 1: 1984-2008 YILLARI ARASINDA GREVDE KAYBOLAN İŞGÜNÜ SAYISININ GELİŞİMİ - ZAMAN SERİSİ GRAFİKLERİ (1984-2008)

Askeri rejim uygulaması nedeniyle greve izin verilmeyen 1981-1983 döneminin ardından 1983 yılında ilk toplu sözleşme yapılmıştır. 1984 yılında grev sayısı 4 olarak gerçekleşmiştir. Olağanüstü durum uygulaması sonrasında bu kadar az gerçekleşmesi normal kabul edilmektedir. 1984 yılı ardından 1987 yılına dek kamu sektöründe neredeyse hiç grev gerçekleştirilmemiştir. Kamu işçilerinin özellikle özelleştirme uygulamalarının yoğunlaştığı yıllarda çok az grev yapmış olması, sendika bürokrasisinin işçi eylemleri üzerinde gittikçe artan etkisinin görülmesi açısından önemlidir. Sendikaların öncesine göre daha az grev yapmasının bir diğer nedeni olarak, 2001 krizi ve sonuçları gösterilebilir. Nitekim krizden bir yıl sonra kamuda 8, özel sektörde ise 19 grev yapılmıştır.

Şekil 2’de de görüldüğü gibi 1984-2008 yılları arasındaki dönemde uygulanan grevler sonucunda en fazla işgünü kaybı 1995 yılında gerçekleşmiştir. Kamu ve özel sektör karşılaştırması yapıldığında ise kamu sektöründeki kaybolan işgünü sayısının özel sektöre göre oldukça yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumun belirleyicisi olarak 5 Nisan 1994 yılında alınan istikrar kararları çerçevesinde KİT’lerde uygulanan özelleştirme uygulamaları gösterilebilir.

ŞEKİL 2: GREVLERİN 1984-2008 YILLARI ARASINDAKİ GELİŞİMİ - ZAMAN SERİSİ GRAFİKLERİ (1984-2008)

AMPİRİK ANALİZ

Yapılan çalışmada temel sosyal hak olan grevler ile genel ekonomik yapıyı temsil eden işsizlik oranı arasındaki ilişki incelenmektedir. Literatür araştırmasına göre farklı ülkelerde ve farklı dönemlerde bu ilişkinin yönü de farklılaşabilmektedir. Yani aralarında negatif ya da pozitif yönlü bir ilişki bulunabilmektedir. Türkiye’de bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ve var ise yönünü

belirlemek amacıyla 1984 – 2008 yılları arasındaki işsizlik oranları ve grev sayıları kullanılarak negatif binom regresyonu uygulanmıştır.

Modelde kullanılan veriler Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yayınladığı “Çalışma Hayatı İstatistikleri”nden ve Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) yıllık olarak elde edilmiştir. Toplu Sözleşmelerin yasa gereği iki yılda bir yapılması nedeni ile grevlerin de ancak iki yılda bir uygulanabilmesi söz konusu olduğundan ikişer yıllık veri seti kullanımı zorunluluğu doğmuştur. Bu nedenle, yıllık verilerin iki yıllık ortalamaları alınarak kullanılmıştır.

Uygulanan modellerde grev sayısı ve kaybolan işgünü sayısı değişkenleri bağımlı değişken, işsizlik oranı değişkeni ise bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Böylelikle işsizlik oranının grev sayısını, kaybolan işgünü sayısını nasıl etkilediği incelenmiştir. Bağımlı değişkenin kesikli (sayılabilir) olmasından dolayı kesikli bağımlı değişkenli regresyon modeli kullanılmıştır. Bu durumda sıklıkla kullanılan iki regresyon modeli Poisson ve Negatif Binom regresyon modelidir. Hangisinin kullanılacağı gerektiği bağımlı değişkenin göstermiş olduğu kesikli dağılıma göre karar verilebilir. Poisson dağılımının en önemli özelliği ortalama ve varyansın birbirine eşit olmasıdır. Bu durum bu dağılıma uyması beklenen veri setine önemli bir kısıtlama getirmektedir. Yapılan uyum iyiliği testlerine göre grev sayısı ve kaybolan işgünü sayısı verilerinin Poisson dağılımına uygun olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak Poisson regresyonuna alternatif olan Negatif Binom regresyonu kullanılmıştır.

TABLO 3: KAMU KESİMİNDEKİ GREV SAYISININ MODELLENMESİ

Grev Sayısı (Kamu)			
	Katsayı	Standart Hata	P Değeri
Sabit	7,838	2,424	0,001
İşsizlik	-0,583	0,282	0,039

LR=260,497 Pseudo-R2=0,72
P=0,000 Akaike İ.C.=8,21

Türkiye’de 1984-2008 yılları arasında kamu sektöründe gerçekleştirilen grev sayısı ile işsizlik oranı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bu sonuca göre işsizlik oranındaki artış kamu sektöründeki grev uygulamalarını azaltmaktadır. Diğer yandan, özel sektörde gerçekleştirilen grev sayısı ile kamu ve özel sektörde uygulanan grev sayılarının toplamı olan toplam grev sayısı ve işsizlik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

TABLO 4: KAMU KESİMİNDE KAYBOLAN İŞGÜNÜ SAYISININ MODELLENMESİ

Kaybolan İşgünü Sayısı (Kamu)			
	Katsayı	Standart Hata	P Değeri
Sabit	30,077	6,840	0,000
İşsizlik	-1,989	0,797	0,012

LR=26093687 Pseudo-R2=0,99
P=0,000 Akaike İ.C.=26,30

Türkiye’de 1984-2008 yılları arasında kamu sektöründe gerçekleştirilen grev uygulamaları sonucu kaybedilen işgünü sayısı ile işsizlik oranı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. İlişki ters yönlüdür. Yani, işsizlik oranındaki artış kamu sektöründe kaybedilen işgünü sayısının azalmasına yol açmaktadır. Özel sektörde kaybedilen işgünü sayısı ve toplam kaybedilen işgünü sayısı ile işsizlik oranı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

SONUÇ

Uygulanan model sonucunda kamu sektöründe grev uygulamalarının ve işgünü kaybının işsizlik oranından etkilendiği sonucuna varılmıştır. Aralarındaki ilişki ters yönlü olarak saptanmıştır. Yani, işsizlik oranı arttıkça kamu sektöründeki grev sayısı ve işgünü kaybı azalmaktadır. İşsizlik oranı ile özel sektörde gerçekleştirilen grevler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır.. Aynı şekilde işsizlik oranlarıyla özel sektörde kaybolan işgünü arasında da anlamlı bir ilişki yoktur. İncelenen dönem için Türkiye'de devlet memurların greve gitme hakları yoktur. Sadece kamuda çalışan sözleşmeli işçiler grev yapabilmektedirler. İstatistiksel olarak çıkan sonuca göre işsizliğin yüksek olduğu dönemlerde kamu işçilerinin işlerini riske atmak istemedikleri ve işten çıkarılma korkusu sonucunda grev yapmadıkları ileri sürülebilir. Ancak, bu çalışmada sadece işsizlik oranları ve grev sayıları ile kaybolan iş günleri veri olarak alınmıştır. Bu nedenle daha fazla makro veri kullanılarak (örneğin enflasyon rakamları, satın alma gücü ya da büyüme oranları gibi) işçilerin ve sendikaların greve gitme konusunda karar alma süreçleri daha ayrıntılı incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akkaya Yüksel (2006) 12 Eylül 1980 26 Yıl önce, 26 Yıl Sonra Değişen Ne?, Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık Ve Güvenlik Dergisi, Nisan-Mayıs-Haziran 2006, s.12-24.
- Cameron S. (2005) Strikes and Unemployment: A Reply, *Political Quarterly*, 56 (3), s.279-281.
- Card David (1990) Strikes And Bargaining: A Survey Of The Recent Empirical Literature, *AEA Papers And Proceedings*, Vol.80, No.2, s.410-415.
- Franzosi Roberto (1989) One Hundred Years Of Strike Statistics: Methodological and Theoretical Issues In Quantitative Strike Research, *Industrial and Labor Relations Review*, Vol. 42, No.3, s.348-362.
- Gregory R. (1985) Industrial Relations, The Law and Government Strategy, *Political Quarterly* 56(1), s.25-32.
- Hicks John R. (1932) *The Teory Of Wages*, MacMillan, New York-London.
- Keil Jacqueline (2003) Economic And Political Modes Of Strikes, *International Journal Of Sociology*, 33(3), s.45-69.
- Lancaster Tony (1972) A Stochastic Model For The Duration of A Strike, *Journal Of Royal Statistical Society Sciences A(General)*, 135/2, s.
- Naples Michèle (1987) An Analysis Of Defensive Strikes, *International Relations*, 26(1), s.96-105.
- Ross Arthur M. ve Hartman Paul ,(1960), *Changing Patterns Of Industrial Conflict*, John Wiley, New York.
- Şahin Hasan, (1992) 1986-1991 Dönemi Türkiye Grevlerinin Bir Analizi: Hazard Modeli Yaklaşımı, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, No:56-3, s.141-156.
- Şahin Hasan (2002) Poisson Regresyon Uygulaması: Türkiye'deki Grevlerin Belirleyicileri 1964–1998, *Doğus Üniversitesi Dergisi*, 2002, (5), s.173–180.
- Şenkal Abdülkadir (1999) *Sendikasıız Endüstri İlişkileri*, Kamu-İş Yayını, Ankara.